

שירת הים - שירת מרים

בזכות נשים צדקניות ואמהות לביאות נגאלנו ועוד ניגאל

זה חודשים רבים, המסע הקצר מעזה לרעים נראה כמו חציית ים סוף. כמה אנו מחכים לרגע בו יעברו החטופים את שער הגדר וינחתו בחיבוקן של האימהות. חודשים כה רבים שקולן של האימהות מלווה אותנו כפסקול יום יומי, האימהות הנלחמות על הילדים, האימהות שנלחמות על קדושת החיים, האימהות שנלחמות על תקווה. הפסח הזה, נקדיש מקום מיוחד לנשים של יציאת מצרים, הנשים המקראיות והנשים המודרניות, האימהות שקולן האמיץ יהדהד בתוכנו עוד שנים רבות. האימהות של היום נושאות את קול האימהות המקראיות, קולה של מרים וקול בניה של רחל המחכה לבניה ומאנה להינחם. מי ייתן וישבו כולם לגבולם.

כוחה של מרים הנביאה

לפי המסורת, מרים שמרה לא רק על אחיה, אלא בתושייתה שמרה על המשכיות העם כולו. המדרש מספר שהיא אחת מהמיילדות שלמרות הסכנה ממשיכה לילד את הנשים העבריות. היא גם משכנעה את אביה לעודד את הגברים העבריים להתייחד עם נשותיהם ולהמשיך להביא ילדים לעולם, למרות שפרעה מצווה להשליך אותם לים. כשאחיה הקטן נולד היא שמרה עליו בין קני הסוף עד אשר ניצל ואז שלחה לו את אמה יוכבד, כמיניקת לבת פרעה. מרים היא מנהיגה מרשימה, המובילה את הנשים בשירת הים, מצטרפת אל אחיה אהרון ומשה בהנהגת העם, ואחראית על באר המים שמרווה את כל העם.

מקרא: "וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה אֶחָת אֶהְרֹן אֶת־הַתֵּן בְּיָדָהּ וַתִּצְאֶן כָּל־הַנְּשִׂיִם אַחֲרֶיהָ בְּתַפִּים וּבְמַחֲלֹת: וַתַּעַן לָהֶם מִרְיָם שִׁירָה לַיהוָה כִּי־נָאָה נָאָה סוֹס וְרָכְבוֹ רָמָה" (שמות ט"ו, כ')

מדרש: "וילך איש" - להיכן הלך? אמר ר' יהודה בר זבינא: שהלך בעצת בתו. תנא: עמרם גדול הדור היה; כיוון שגזר פרעה: "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" אמר (עמרם): "לשווא אנו עמלין". עמד וגירש את אשתו, ועמדו כולם וגירשו את נשותיהם. אמרה לו בתו: "אבא, גזרתך קשה משל פרעה, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקבות! פרעה לא גזר אלא בעולם הזה, ואתה גזרת בעולם הזה ובעולם הבא! פרעה הרשע, ספק עצתו מתקיימת, ספק אינה מתקיימת, אתה צדיק, וודאי גזרתך מתקיימת!" עמד והחזיר אשתו - עמדו כולם והחזירו נשותיהם. סוטה י"ב א"ט-י"א

מעט מסודה הפנימי של מרים

מרים לשון הרמה — אפילו בתנאים הקשים של איום ההשמדה במצרים - היא מחיה את הילדים, לא רק פיזית, היא שרה ומנגנת להם בתוף שלה, תוף מרים, היא נוטעת בהם חיות ושמחה ואופטימיות. מורדת בפסימיות.

נביאה — היא מיילדת את המציאות העתידית, היא רואה את הנולד. היא רואה את משה ודואגת לייצר את התנאים להולדתו ולהישרדותו. היא מייצגת את ההבנה של הנשים העבריות שכדי להצליח במשימה בעתיד צריך לטעת באנשים, בעודם תינוקות, אופטימיות עמוקה. הילדים צריכים להיוולד אל תוך עולם שבו הם רצויים, מישהו רוצה אותם ושמח בבואם, ומחכה להם עוד לפני שיצאו.

מרים מלשון מרי — בעלת היכולת לחוסר הסכמה עם המציאות, עם המצב הנתון. מתוך כך יש שתי אפשרויות - להתלונן או לתקן, להתמרמר או להמתיק. ומרים מתמירה ממר למתוק: "עלי באר ענו לה" - מרים היא באר מים חיים, היא יודעת להפוך את המר לרם, היא יודעת לרומם את מצב הרוח, להרים את המורל, להעלות את כוחות החיים מתוך הלא מודע.

קודם יש מרירות, המרירות מזמינה את המרי, ומתוך כך מתגלה האפשרות להתרומם. לא מכוח נס אל מכוח ההיאחזות בעץ החיים, באפשרות התיקון, באפשרות המעשית של הגשמת המשימה. (מבוסס על דברים של עופר כהנא)

"וּתְתַצֵּב אַחֲתוֹ, מֵרַחֵק, לְדַעַה, מַה-יַעֲשֶׂה לּוֹ"

וּתְתַצֵּב: ניצבה מרים זקופה ואיתנה באמונתה ובכוחה לפעול למען עתיד עמה. שבהתייצבותה הכריזה "הנני" וקיימה את ברית ישראל, שנאמר: "אַתֶּם נִצְבִים הַיּוֹם כְּלָכֶם" (דברים כ"ט)

אַחֲתוֹ: מרים ערבה בנפשה היתה למען כל אחיה ואחיותיה כי ידעה שאם לא תתייצב שם בעבורם כאילו שפכה דמים שנאמר: "אִי הִבֵּל אַחִיךָ... קוֹל דְּמֵי אַחִיךָ צֶעֱקִים אֵלַי מִן הָאָדָמָה" (בראשית ד, ט-י)

מֵרַחֵק, לְדַעַה, מַה-יַעֲשֶׂה לּוֹ: מרים נביאה הייתה וראתה לרחוק את מה שיעשה לעמה בשחרורם ממצרים. כיוונה מרים את ליבה למקום וראתה את צעקת נפשם ומכאובם. כך אימצה לליבה את מידת החמלה בה עתיד הקב"ה לגאול את ישראל ממצרים, שנאמר: "רְאֵה רְאִיתִי אֶת עַבְדִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאֶת צֶעֱקָתָם שְׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נְגִשָׁיו כִּי יִדְעָתִי אֶת מִכְאֲבוֹ" (שמות ג').

מרים התייצבה למען קדושת החיים ובת פרעה התייצבה לצידה, המרתה את דברי פרעה אביה, ובישרה לכל משפחת האדם כי טובה השעה לתיקון עולם ולדרכי שלום, שנאמר: "וַיִּתְפַּתַּח וַתִּרְאֶהוּ אֶת הַיֶּלֶד וְהִנֵּה נֶעַר בֶּכֶה וַתַּחֲמַל עָלָיו וַתֹּאמֶר מִיֶּלְדֵי הָעִבְרָיִם זֶה" (שמות ב, ו)

הרבה סיון נבון שובל

בין קני הסוף

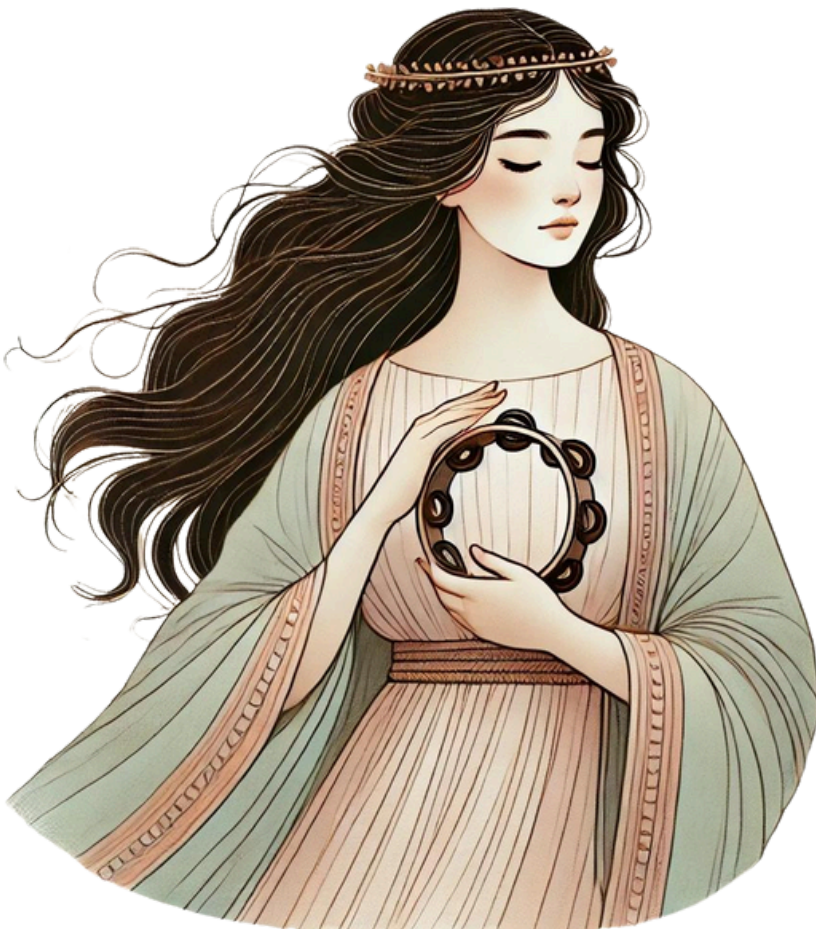
אילה רונן סמואלס

האם היה ביניהן מבט אחד, ישיר, שובר מחיצות מתעלם מן התהום הידועה מתעקש לתקשר, לכרות ברית?

מה יכלה מרים להציע בפניה צרובות הדמעות והשמש בשערה המדובבל, בסחבתיה ביאווה העמוק ונחישותה לפעול? מה יכלה לומר, מול התינוק שהחביאה על פני המים?

ואיך ידעה נסיכת היאור לראות? איך לא הצעיף את עיניה כחלן המשוח? איך לא נאטמו אזניה מצלילן העדין של אצעדותיה, עדייה, אוושת שערה הבוהק? אולי בכי התינוק נגע וחשף את ליבה עד חכמה וידעה להציל בו עולם ומלואו... אך מנין למדה תעוזה בארמון הגברים? המן הנהר השקט שאין בו שליטה או מן החול הנודד בסופה?

אמרה האחת: במים שמתיהו ענתה השניה: מן המים משיתיהו. אולי היתה שם שכינה ביניהן. אחר כך, נותרו הפרטים לבדם וברית הנשים טיפחה את הילד שלא יברח מן הסנה ולא ירתע מול המלך וידע להיות לעמו עמוד של עשן וגם אש.

מאז פרוץ המלחמה אנו שומעים את קולן של האימהות, קול הדאגה והחמלה, קול הגעגוע, קול הכאב קול הפגיעות. אימהות הזועקות כמו נמרות את קולו של השבר, קול האימהות המחזיק את חוט התקווה. קולה של אמא נשמע מקצה העולם ועד סופו, חוצה גדרות, קולה של אמא לא נכנע לקולות הנפץ, לא מחריש, קולה של אמא מביא את טעם האהבה גם אל המחשכים, חוצה את הים והמדבר.

האם השתנה או לא השתנה למה להאמין?

\\ מירב לשם גוגן

מה נשתנה הלילה הזה (יותר נכון השנה וחצי האחרונות) ואיך זה קשור לחרות אמיתית. הכל השתנה וכאילו כלום לא. אז למה להאמין? לנפש שמרגישה שהכל השתנה או לעיניים, שאומרות: "כלום לא השתנה? למדתי בשנה וחצי הזו, יותר ויותר הנפש לא טועה, ושהיא אומרת את האמת שלה, כשבאמת מקשיבים לה ולא לפחדים, וכשבאמת מתחברים לאמונה הפנימית ולערכים שכולנו מכירים. השתנתה גם התפיסה שלי את האחריות שיש עלי. הבנתי שיש לי אחריות גדולה מאוד, מלאה ב 100%, בתוך המציאות הפרטית שלי, לשנות שיח, להקשיב יותר, לראות כאבים של אחרים

...

הבנתי כמה אני צריכה (ממש צריכה) שאנשים יראו את רומי. באמת יראו אותה. כי כשהם יראו אותה, הם ירגישו את מה שאני מרגישה, הם יראו אותי דרך האהבה שלי אליה ואל כל הילדים שלי ואז באמת יבינו מה אני עוברת, ואז יסכימו גם לשמוע מה אני חושבת, זווית אחרת למי אנחנו ומה אנחנו יכולים לעשות, והשתדלתי ללמוד לעשות את זה עבור אחרים, להבין מה חלקים גדולים מהעם שלי מרגישים וממה הם מפחדים, ולגרום לכמה שיותר אנשים את התחושה שרואים אותם. הבנתי באמת כמה חזקים אנחנו כשאנחנו ביחד וכמה חזקים אנחנו כשיש בינינו אנרגיה טובה, אנרגיה שמחזקת במקום אנרגיה שמחלישה ומצמיחה, כמה חזק זה שאנחנו ביחד מזכירים אחד לשני את הערכים שלנו, בלי לחשוש ובלי להיבהל

ומה שהשתנה הכי הרבה: זה שהבנתי בדיוק את היהדות שלי, כמה היא חזקה ובלתי מעוררת, כי היא נשענת על ערכים משותפים של היהדות: אהבת אדם, קדושת החיים, ערבות הדדית, והבנתי כמה שאני ציונית כי בראיה שלי הבנתי כמה חשוב שמדינת ישראל תהיה חזקה כדי שאפשר יהיה לכולנו לגור גם בתוכה וגם מחוצה לה.

העולם המפתה של השנאה

\\ רייצ'ל גולדברג פולין

"אני נשאלת רבות על שנאת ישראל שהתעוררה עכשיו בעולם, ואני נזכרת באמירה של ניקולס כריסטוף: אם אנחנו מזדעזעים רק כאשר התינוקות של צד אחד נהרגים, אז המצפן המוסרי שלנו שבור, האנושיות שלנו שבורה. לכן ברגעים השקטים שלנו עם עצמנו על כולנו בכל מקום על פני כדור הארץ, לשאול את עצמנו שאלה אחת: האם אני שואף להיות אנושי או שאני נסחף לעולם המפתה של השנאה.. שנאת האחר, כל אחר היא מפתה והיא חושנית, היא האפשרות הקלה, אבל שנאה אינה מועילה ואינה בונה, בתחרות של כאב אף פעם אין מנצחים.

מקרה יחיד שנותן לי תקווה מהזוועה שהתרחשה ב-7 באוקטובר, היא סיפור של אחד העדים. הוא אמר שכשהרקטות החלו לפגוע בפסטיבל האהבה, הרבה צעירים רצו אל תוך המיגוניות. איש אחד, שהיה שומר בקיבוץ, הסתתר יחד איתם במיגונית וביקש מהם להיות בשקט. הוא פנה למחבלים בערבית ואמר 'אני מוסלמי וכל מי שפה הם בני המשפחה שלי, אתם לא צריכים לירות בהם'. הוא ניסה להציל את כולם. הוא ניסה לעשות את הדבר הנכון למרות המצב המפחיד, והוא הוכה בברוטליות. העדים לא יודעים מה עלה בגורלו, אבל אני מתנחמת בזה שמישהו ניסה לעשות את הדבר הנכון בזמן שכל היקום שלנו התהפך. אני פונה לכל מנהיגי העולם ומפצירה בכולם לעזור לשחרר את החטופים כי הזמן אזל".

אנחנו בני אדם בורכנו במתנת האינטלקטואליה, היצירתיות הסתכלות הפנימית, למה אנחנו לא מנצלים את זה כדי לפתור בעיות ביקום? כי לעשות את זה זה קשה וזה דורש דמיון, סיכון ותקווה. במקום זה אנחנו פונים לשנאה, כי זה קל ונוח. לכל מנהיגי העולם שפועלים לטובת השבת החטופים בגלוי ושלא בגלוי - אלוהים יברך אתכם".

לכבודה של מרים הנביאה נרים כוס של מים חיים לאחר כוס שני של יין לפני נטילת הידיים – ונברך עליה, לפני הרמת הכוס אפשר להתפלל לשיבת החטופים ולשלוח כוחות למשפחות:

”זאת כוס מרים, כוס מים חיים, זכר ליציאת מצרים. יהי רצון שנזכה לשותות ממימי באר מרים לרפואה ולגאולה. יהיה רצון שנלמד ממרים להגן על כל החפים מפשע, להתייבב ולדאוג לגודלם, יהי רצון שנלמד ממרים ומכל הנשים לצאת בתופים ובמחולות אל מול הנסים של חיי היום יום ולשיר לה' בכל רגע. אמן!”

שיר האמהות

\\ מילים ולחן: יעל דקלבאום

רחישת רוח ים
מנשבת מאי שם
וכביסה מתנפנפת
לצילי החומה

מתי ימסו חומות הפחד
ושבתי מגלותי
יפתחו שעריי
אל הטוב האמיתי

עוד זריחה
בוקר בא
אם שולחת
בתפילה
את ילדה לבית הספר
לצילי מלחמה

עוד ימסו חומות הפחד
ושבתי מגלותי
יפתחו שעריי אל הטוב האמיתי

אור עולה מהמזרח
מול תפילת האמהות
לשלום

ניתן גם לשיר במנגינה של אליהו הנביא:

”מרים הנביאה עז וזמרה בידה מרים תרקוד איתנו להביא תיקון עולם”

תפילת האמהות

\\ הרבה תמר אלעד אפלבוים והשיחה איבתיסאם מחמיד

מלך חפץ בחיים הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם
שמע נא תפילת אמהות
שאתה לא בראתנו על מנת שנהרוג זה בזה
ולא על מנת שנחיה בפחד, כעס ושנאה בעולמך
אלא על מנת שנדע לתת רשות זה לזה
לקיים את שמך שם חיים, שם שלום בעולם
על אלה אני בוכה עיני עיני יורדה מים
על ילדים בוכים מפחד בלילות
על הורים אווזים עולליהם ויאושו ואפלה
בלבם על שער אשר נסגר ומי יקום ויפתחו טרם פנה יום
ובדמעות ובתפלות שאני מתפללת כל הזמן
ובדמעות כל הנשים שכואבות את הכאב החזק
בזמן הקשה הזה
הריני מרימה את ידי למעלה
אנא ממך אדוני רחם עלינו,
שמע קולנו ה' אלהינו בימי הרעה האלה
שלא נתייאש ונראה חיים זה בזה
ונרחם זה על זה
ונצטער זה על זה
ונקווה לזה לזה
ונכתוב את חיינו בספר החיים למענך אלהים חיים.
תן שנבחר בחיים
כי אתה שלום
וביתך שלום
וכל אשר לך שלום
וכן יהי רצון
ונאמר אמן

